

۶۳۷۵۷۷

گلچین اشعار رودکی

جعفر بن محمد رودکی

گرد آورنده : حامد ورزدار

انتشارات نوید سبح

چاپ اول ۱۳۹۴

www.ketab.ir

سرشناسه: رودکی، جعفر بن محمد، ۲۴۴ق-۳۲۹ق
عنوان قراردادی: اشعار رودکی، برگزیده
عنوان و نام پدیدآور: گلچین اشعار رودکی، جعفر بن محمد رودکی / حامد ورزدار
مشخصات نشر: تهران، نوید صبح، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری: ۶۴ ص
شابک ۶-۴۹-۶۷۷۱-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: شعر فارسی قرن ۴ ق
شماره افزوده: ورزدار حامد، ۱۳۶۳، گردآورنده
رده بندی دیوبی: ۲۳/ ۸۱ا
ردیف کتابخانه: ۱۹۳۹۴/۵۰۴۹ PIR
شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۶۷۸۰۳
انتشارات: نوید صبح
تهران انقلاب خیابان دانشگاه، ستی پلاک ۶ - ۹۱۲۸۴۸۶۲۹۴
www.navidsavb.com
گلچین اشعار رودکی
جعفر بن محمد رودکی
گردآورنده: حامد ورزدار
ناشر: نوید صبح
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴
شابک ۶-۴۹-۸۱۵۹-۶۰۰-۹۷۸
تیراژ: ۱۰۰۰
قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال

زندگینامه

در اوایل قرن ۳ هجری قمری در آن هنگام که مبارزهٔ ۲۰۰ سالهٔ سیاسی و آزادیخواهی مردم تاجیک و دیگر مردمان ماوراءالنهر خراسان بود. در این شهر ای خوش آب و هوا و خوش منظره کوهستانی رودک پنج روز در یک روز بهار که همه جا پر از گل و نسیم بهاری بود کودکی بنام ابو عبدالله جعفرین محمد تولد یافت. که به سال ۲۰۶ هجری قمری بود. از او در شعر و نظم خانوادگی اش اطلاع دقیقی در دست نیست. اما همانگونه که از اشعارش بر می آید پدر و مادرش از طبقه پایین جامعه‌اند و خود نیز دوران کودکی را به سختی می‌گذرانند رودکی شاعر استاد قرن ۴ است که او را به سبب مقام بلندش در شاعری و به علت پیشوایی پارسی‌گویان و آغازیدن بسیاری از نواع شعر پارسی به حق «استاد شاعران» لقب داده‌اند. ابو عبدالله جعفرین محمد رودکی سمرقندی، شاعری استاد در شعر و موسیقی می‌باشد که از رعایت سمرقند قریهٔ بزج مرکز رودک دانسته‌اند. رودکی دارای ذهنی خلاق و فعال و تیزفهم بود چنانکه خدای حکیم در ۸ سالگی به او صدایی

۴/ ● گلچین اشعار رودکی

خوش و سیمایی زیبا هدیه نموده بود و به سبب صدای زیبایش مطربی می‌کرد. و از استاد زمان خود ابوالعبک بختیار که بربط می‌نواخت مستفید شد. تا آنجا که در این صنعت به استادی رسید و آوازه‌اش به اطراف و اکناف رسید و امیر نصر بن احمد سامانی که امیر خراسان بود او را به نزدیکی خویش فرا خواند و کارش بالا گرفت. با اینکه رودکی شاعری را من دل بوده اما اشعارش چنان زیبا و دل‌انگیز است که هر شنونده‌ای را معرور خود می‌کند. گویند: رودکی در قسمتی از زندگانی خود بینا بوده و بعد از علتی که بر ما معلوم نیست نابینا شده است چنانکه محمودی در کتاب بساتین الفضلاء و ریاحین العقلاء فی شرح تاریخ النجاشی که به سال ۷۰۹ هجری تألیف شده بر اینکه رودکی در آخر عمر نابینا شده هم عقیده بوده‌اند. رودکی نزد همه شاعران و ادیبان معاصر خود در خراسان و ماوراءالنهر به عظمت مقام شاعری شناخته و توصیف شده است. بعد از او نیز بسیاری از شاعران بزرگ مانند: دقیقی، کسایی، فرخی، عنصری، رشیدی سمرقندی، نظامی عروضی او را به بزرگی و مرتبت ستوده و بسند از او به عنوان استاد شاعران و سلطان شاعران یاد کرده‌اند رودکی در زمان حاشی و سفر داشته است. نخستین سفر او از سمرقند به بخارا بوده است که قصد ورود به دربار سامانیان انجام گرفته بود. سفر دوم معروف او همراه با امیر نصر سامانی می‌باشد پس از اینکه به هری می‌رسد امیر به آنجا دل

گلچین اشعار رودکی ● ۵

می‌بندد و ۴ سال در آنجا اقامت می‌کند. تا اینکه اطرافیان دست به دامن رودکی می‌شوند و از او می‌خواهند تا با خواندن شعری امیر را به بازگشت ترغیب کند. و رودکی قصیده بوی جوی مولیان را می‌خواند و اثر چنان تحت تأثیر این شعر قرار می‌گیرد که همان لحظه سوار بر اسب شاه و به سمت بخارا می‌تازد:

بی جوی مولیان آید همی	یاد یار مهربان آید همی
ریگ آسوی و درشتی راه او	زیر پایم پرنیان آید همی
آب جیهون از لعل روی دوست	خنگ ما را تا میان آید همی
اسب مار را رزوی روی او	زیران جولان کنان آید همی
از که جویم وصل اوکز هر طرف	می نفیر عاشقان آید همی
ای بخارا شاد باش و دیرری	بیرزی تو شادمان آید همی
میر ماه است و بخارا آسمان	ماه سوی آسمان آید همی
میر سرو است و بخارا بوستان	سرو سوی بوستان آید همی
آفرین و مدح سود آید همی	گهری از زین آید همی

سبک و افکار رودکی

رودکی در فنون سخن و انواع شعر مانند: قصیده، رباعی، غزلی، قطعه، غزل، مهارت داشته و از همه آنها بخوبی کامیاب گردید و مخصوصاً در قصیده سرایی پیشرو دیگران بود می‌توان گفت او نخستین

۶/ ● گلچین اشعار رودکی

شاعر بعد از اسلام است که قصیده عالی و محکم ساخته و اشعار حکیمانه به یادگار نهاده اوست. رودکی برای شاهان سامانی شعر می سرود و آن را به آواز می خواند و با چنگ می نواخت. یکی از آثار مهم رودکی منظومه کلیله و دمنه بود که اصل آنرا ابن مقفع دانشمند ایرانی از عربی به پهلوی نقل کرده این منظومه از میان رفته و فقط ابیاتی از آن باقی مانده است. و دیگری سندباد نامه است که از آنها اشعاری پراکنده باقی مانده است. کلیله را به تشویق ابوالفضل بلعمی تنظیم کرد که می توان اثر را به همت اثر نظم این شاعر به حساب آورد که این دو بیت از اوست:

من موی خویش را نه از منم که سیاه
تا باز نوجوان شوم و نوکنم کنه
چون جامه های وقت مصیبت سیاه
من موی در مصیبت پیری کنم سیاه
وفات رودکی به سال ۳۲۹ هجری و شته اند که در پنج ده درگذشت
و همان جا به خاک سپرده شد